



О.І. КОСАРЕНКО,
 адвокат, аспірант
 (Академія адвокатури України)
 (Науковий керівник професор З.В. Ромовська)

СУД І АДВОКАТ: ПРОБЛЕМИ ЕТИКИ ВЗАЄМОВІДНОСИН

Ключові слова: адвокат, адвокатська етика, професійна етика судді, принцип верховенства права.

Стаття 6 Конституції України закріплює принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову [9, 5]. Як зазначає В.Г. Гончаренко, конституційний принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову є вичерпним, про що свідчить сполучник «та». Влада у загальному вигляді – це можливість і здатність справляти визначальний вплив на діяльність і поведінку людей. Як складний соціальний феномен, вона має численні структурні та функціональні характеристики. Єдність, неподільність влади є одним із принципів її реалізації, втілення в реальні суспільні відносини. Оскільки влада за визначенням цілком і повністю належить народові, він не повинен ділити її з ким-небудь, бо інакше втрачається сам зміст, сутність суверенітету – його не можна мати частково. Лише народ, здійснюючи належну йому владу, визначає як, яким чином забезпечити реалізацію свого національного, народного та державного суверенітету. В той же час багатоплановість і динамізм влади вимагають передачі владних повноважень представницьким органам за умови унеможливлення узурпації влади завдяки створенню для цього механізму чіткого розмежування повноважень, нормативізацію взаємних стримувань і співробітництва. Реалізація влади вимагає функціонального

розмежування, поділяється не влада, а функції її здійснення [3, 21].

В даному контексті судова гілка влади – незалежна влада, що охороняє право, виступає арбітром у спорі про право, відправляє правосуддя. Роль судової влади полягає у стримуванні двох інших гілок влади у рамках права шляхом здійснення конституційного нагляду і судового контролю за ними. Відповідно до ст. 124 Конституції України «правосуддя в Україні здійснюється виключно судами» [9, 38].

Здійснення правосуддя на засадах поваги до честі та гідності, рівності перед законом і судом має забезпечуватись не тільки положеннями закону, а й усією судовою діяльністю. Суд зобов'язаний не тільки поважати честь і гідність усіх учасників цивільного процесу, а й не допускати порушення цих прав з боку учасників процесу.

Вимоги ст. 5 КПУ доповнюються Кодексом професійної етики суддів, затвердженим V з'їздом суддів. У ст. 7 цього Кодексу наголошується, що суддя повинен здійснювати судочинство в межах і в порядку, визначених процесуальним законом, і виявляти при цьому тактовність, ввічливість, витримку й повагу до учасників судового процесу й інших осіб. У ст. 9 цього кодексу наголошується, що суддя

під час здійснення правосуддя не повинен допускати проявів учасниками процесу чи іншими особами неповаги до людини за ознаками раси, статі, релігії, національності, політичних поглядів, соціально-економічного становища, фізичних вад тощо [11, 10–11].

Як вважає Д.Д. Луспеник, сприйняття суспільством судової влади залежить скоріше за все від таких її параметрів, як справедливість судових рішень, доступність правосуддя та його ефективність. Авторитет судової влади залежить передусім від кожного судді [10, 383].

Правове підґрунтя діяльності адвокатури України забезпечує низка нормативно-правових актів, що створюють відповідну систему законодавства про адвокатуру. На чолі з Конституцією України до законодавства про адвокатуру України слід віднести такі нормативно-правові акти та документи, як Закон України «Про адвокатуру», Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси, Цивільний та Цивільний процесуальний кодекси, Господарський та Господарський процесуальний кодекси, Кодекс адміністративного судочинства України, інші законодавчі акти, Правила адвокатської етики та статuti адвокатських об'єднань [1, 18–21].

Слід зазначити, що основним джерелом інституту адвокатури є Закон України «Про адвокатуру» від 19 грудня 1992 р. Цей Закон встановлює порядок здійснення адвокатської діяльності, що регулюється Конституцією України, Законом та іншими законодавчими актами. Ст. 4 Закону визначає, що адвокатура України здійснює свою діяльність на принципах верховенства Закону, незалежності, демократизму, гуманізму та конфіденційності.

Принцип верховенства права в діяльності адвокатури в Україні виражається в тому, що адвокати, представляючи права та законні інтереси громадян, повинні використовувати не заборонені законодавчими актами засоби та прийоми. Будь-яка діяльність адвоката не може суперечити

чинному законодавству України та міжнародним нормам права, прийнятими та ратифікованими в Україні. Адвокат також не може приймати завідомо протизаконні доручення та використовувати неправочинні засоби навіть для захисту законних інтересів своїх клієнтів.

Судовий захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, державних та суспільних інтересів здійснюється у спосіб, визначений законами України (ст. 4 ЦПК). Як зазначає З.В. Ромовська, захистом є застосування міри державного примусу до особи, яка порушила чуже право або чужий інтерес [7, 39]. Наприклад, у статті 18 СК міститься перелік основних способів захисту сімейних прав та інтересів [7, 39–41].

У ст. 16 ЦК України подано перелік способів захисту цивільних прав. При цьому зазначено, що суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом [15, 8–9].

Відповідно до ст. 55 Конституції України кожен має право будь-якими незабороненими законом способами захищати свої права та свободи від порушень і протиправних посягань. Тобто кожному надано право на самозахист. Самозахистом є вчинення самою особою, право якої порушено, дій, спрямованих на відновлення свого права.

Право на самозахист не виключає права на звернення до суду. Відповідно до ст. 20 ЦК нездійснення особою права на захист не є підставою для припинення цивільного права, що порушене, крім випадків, встановлених законом. Право на захист особа здійснює на свій розсуд [15, 10].

Відносини «адвокат – суд» повинні базуватися насамперед на взаємній повазі судді та адвоката. Як адвокати, так і судді виконують вищу соціальну місію, делеговану їм державою, – захист прав людини. Але слід відзначити, що на практиці досить часто можна зустріти випадки непри-

пустимої поведінки як судді, так і адвоката в процесі.

Хто був учасником розгляду цивільних справ, особливо в останнє десятиріччя, мабуть, звертав увагу на той стан, в якому перебувають відносини між адвокатом або представником з однієї сторони та судом – з іншої. М'яко кажучи, такі відносини можна характеризувати абсолютним пануванням суду у процесі. Це положення зрозуміле, оскільки не дарма судова влада є одним із тих інститутів, які проголошені Конституцією України [9]. Але в такому разі маєтись на увазі не абсолютність влади суду у процесі, а загальнообов'язковість виконання рішень суду [14, 179]!

Доцільно звернутися до ЦПК України, яким визначено повноваження суду у судовому засіданні. Так, у ст. 160 ЦПК встановлено, що у судовому засіданні має дотримуватися певний, визначений законом, порядок. Керівництво ходом судового засідання здійснює головуючий, який наділений для цього відповідними повноваженнями. Саме на головуючого покладається обов'язок забезпечувати дотримання послідовності та порядку вчинення процесуальних дій і забезпечення повного, всебічного та об'єктивного з'ясування обставин справи, разом з тим і усунення від судового розгляду всього, що не має істотного значення для вирішення справи. Суддя також має забезпечувати об'єктивний, незалежний виховний рівень судового процесу. Крім того, головуючий вживає необхідних заходів до забезпечення повною мірою вимог процесуального законодавства, з метою забезпечення належного порядку у судовому засіданні. Заходи процесуального примусу встановлено у ст. 90–94 глави 9 ЦПК [6, 218–221]. Судова процедура вимагає чіткого виконання правил в суді з боку всіх учасників судового процесу. Для забезпечення ефективної діяльності суду від учасників процесу вимагається певний рівень правової поведінки та відповідна культура юридичної практики і професійної правової культури, насамперед з боку суду, адво-

ката, прокурора. Однак у суду мають бути механізми певного примусу для підтримання порядку в судовому засіданні, тобто впорядкування поведінки людей за допомогою заходів процесуального примусу. Заходами процесуально примусу є встановлені ЦПК дії, що застосовуються судом до порушників правил поведінки в суді, або осіб, які протиправно перешкоджають здійсненню цивільного судочинства. При тому заходи процесуального примусу застосовуються судом негайно після вчинення порушення шляхом постановлення ухвали [6, 218].

Як бачимо, досить значні повноваження. Проте законодавець передбачив у ч. 3 ст. 160 ЦПК засоби боротьби із зловживанням процесуальними правами та способи реагування на неправильні дії головуючого в судовому процесі.

Дуже важливою нормою є право у будь-кого з осіб, які беруть участь у справі, а також свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів подати заперечення щодо дій головуючого. Такі заперечення заносяться до журналу судового засідання і про їх прийняття чи відхилення суд постановляє ухвалу. Вважаю, що такі заперечення доцільно подавати у письмовій формі, оголошуючи їх з дозволу суду. Таке право важлива гарантія об'єктивності судового процесу [6, 346].

Щодо процесуальних заперечень. У ст. 13 ЦК закріплено концепцію зловживання правом, відповідно до якої заборонено здійснення прав із наміром спричинити шкоду іншій особі, зловживання правом в інших формах, зобов'язано особу під час здійснення прав дотримуватись моральних засад суспільства та не порушувати прав інших осіб [15, 7–8]. У ст. 27 ЦПК осіб, які беруть участь у справі, зобов'язано добросовісно здійснювати свої процесуальні права і виконувати свої процесуальні обов'язки [6, 92–93]. На підставі системного аналізу ст. 13 ЦК та ст. 27 ЦПК можна сформулювати добросовісність як таку реалізацію прав і виконання обов'язків, що передбачають користування

правами за призначенням, здійснення обов'язків у межах, визначених законодавством, недопустимість посягання на права інших учасників цивільного процесу, заборону зловживати наданими правами [6, 347].

Практикуючими юристами вживається поняття «процесуальна диверсія», яке належить до сфери процесуальної тактики і техніки. Прихильники процесуальної диверсії стоять на позиції виправданого застосування процесуальної диверсії як ефективної реакції на формально конструктивні, тобто спрямовані на розв'язання спору дії іншої сторони, що мають усі ознаки зловживання процесуальним правом [13].

Одним із способів боротьби зі зловживанням процесуальними правами можуть бути процесуальні заперечення, які в судовій практиці США, Росії та Європи прижилися і є невід'ємною частиною судового засідання. У цивільному процесі для сторони (або її представника) виникає потреба негайно реагувати на неправильні дії опонента (неетичні висловлювання щодо сторони, навідні запитання, заборонені процесом, висловлення своєї позиції замість запитання до свідка тощо).

У таких випадках адвокат (представник другої сторони) заявляє протест (наприклад, «протестую – це навідне запитання»), а суддя коротко вирішує: «протест приймається» або «протест відхиляється». Замість слова «протест» можна вжити більш прозоре слово «заперечую», яку, власне, і є у ст. 27 ЦПК. Уведення в судову практику України таких формул дає можливість своєчасно усунути з процесу неналежні докази, не допустити навідні запитання або ж усунути інші порушення процесу.

Адвокат, що заявляє заперечення, має викласти і коротко обґрунтувати його. В судовій практиці США це виглядає так: «заявляю заперечення, Ваша честь, показання з чужих слів!». Якщо на думку судді заперечення правомірне або явно неправильне, то суддя одразу виносить рішення, навіть не вислуховуючи аргументи проти-

лежної сторони. Правомірне заперечення буде «прийняте» (sustained), а неправильне – «відхилене» (overtuled) [6, 348].

Відповідно до ст. 27 ЦПК сторона може подавати заперечення проти клопотань, доводів і міркувань інших осіб. Таким чином, право на протест як засіб реагування на неправильні дії другої сторони або іншого учасника процесу ґрунтується на повноваженнях, визначених законом. Протест – рішуче заперечення чого-небудь, категорична заява про незгоду з чимось, чимось, про небажаність чого-небудь [2, 1172].

Якщо своєчасно не зупинити сторону, яка ставить навідне запитання, тобто здійснює підказку свідкові, підпитає його додатковою інформацією, то це може викривити картину процесу, а допущення неетичних висловлювань зриває нормальний хід судового засідання.

У суддів України немає відповідних навичок, тому на заявлений протест може послідувати негативна реакція судді і навіть зауваження особі, яка зробила таку заяву, виходячи з правила, що порядок у судовому засіданні підтримую головоючий. Між тим заявлення протесту щодо дій інших учасників процесу (крім судді) – нормальна, передбачена законом, дія [6, 348].

Як відбувається на практиці, багатьом адвокатам, юристам відомо, деякі судді ставляться без будь-якої поваги до учасників процесу. Якщо судді імponує позиція сторони (цей вираз можна сприймати багатозначно), то він з «усією міццю судової влади» накидається на іншу сторону. При цьому можуть застосовуватись перебивання промови адвоката, сторони, показань свідків шляхом уточнення якихось дрібних обставин, спонукання до швидкого висловлювання, виявлення неповаги до адвоката, сторони підвищенням на них голосу, застосування зауважень двозначного характеру тощо. Також можуть вживатися такі вирази: «доки ви в моїй справі, то будете слухати мене, і я керуватиму процесом», «не треба тут проводити політику», «досить виступати, мені Ваша позиція зрозуміла», «я не

повинен проводити в судовому засіданні юридичний лікбез» і подібні [14, 180].

Вищим проявом професіоналізму судді у процесі є відсутність будь-яких емоцій, підтримання належного порядку в судовому засіданні, грамотне ведення процесу, коли ставлення судді до будь-кого із сторін практично прочитати неможливо.

На практиці непоганий спосіб «приспати» активність адвоката застосовують деякі судді – це виявлення до нього зовнішньої прихильності, а до супротивної сторони – неповаги. Тому винесене судом в подальшому рішення про відмову в задоволенні заявлених позовних вимог буває несподіваним для адвоката, але зробити щось іноді дуже складно, адже його висловлювання були короткими, не дуже обгрунтованими, оскільки з поведінки суду можна було припустити, що справу уже виграно. Така ситуація в юридичній практиці зустрічається рідко, оскільки більшість суддів намагається керувати «процесом», «нав'язуючи» адвокату боротьбу, пресингуєчи вищезазначеними способами під час виступів, відмовляючи у заявлених клопотаннях. Нерідко навіть робилися спроби порушувати дисциплінарне провадження проти адвоката.

Переваги зовнішньої схильності до позицій певної сторони, коли зовнішня перевага віддається не тій позиції, яка імпонує судді, для адвоката гірша, оскільки він розслаблюється і своєчасно не реагує на заперечення іншої сторони, сподіваючись на підтримку судді. У багатьох випадках, коли така ситуація виникає у суді, адвокат не може бути шокований майбутнім рішенням, оскільки не підсилює свої позиції, а згодом у процесуальних документах знайти аргументи на користь скасування рішення дуже складно.

Тому наведені типи взаємовідносин адвоката з судом дуже складно відрізнити в процесі, але для того, щоб не залежати від ставлення суду та гарантувати себе від несподіванок, доцільно постійно працювати над удосконаленням своєї позиції [14, 181].

Суддя не повинен висловлювати своє ставлення та свої спостереження у справі раніше, ніж прийде час виносити рішення. Жодна стаття ЦПК не дає таких повноважень суду. Краще і судді, і сторонам, які сперечаються про обставини справи, коли суддя не вступає в дискусію і не «нав'язує» власної думки. Активна позиція суду має стосуватися обставин справи, виявитися при допиті свідків, аналізі інших доказів, але щодо остаточних висновків, які стосуються обгрунтованості позову, недійсності певного правочину, передчасно заявляти недоцільно, оскільки такі висловлювання, хоча й не потрапляють до протоколу судового засідання, але можуть бути записані на диктофон і свідчитимуть як мінімум про некоректність дій судді та його некомпетентність.

Нерідко бувають відкрито ворожі відносини судді до адвоката як особи або до його позиції по даній справі. Але під час розгляду справи між адвокатом та суддею нічого особистого бути не може, тому й не треба створювати для цього підстави. Штучно можна довести адвоката до особистого протистояння з судом, але для цього суд має вийти за межі процедури: підвищувати на нього безпідставно голос, надавати можливість стороні, незважаючи на протести адвоката, ставити некоректні запитання його клієнту, які адвокат просив відвести. Адже адвокат має захищати інтереси клієнта, і якщо він обгрунтує некоректність запитання, то та особа, яка його ставить, має довести доцільність отримання відповіді на нього.

У сучасному позовному провадженні роль суду не зводиться до ролі «стороннього спостерігача» або арбітра, який лише говорить: «Розійдіться, шановні адвокати» (за термінологією «брек»), оскільки суд має право безпосередньо запитувати сторони, свідків з певною метою – дійти власних висновків, а не тільки отримати «готову» відповідь від адвокатів. Більше того, суд має сприяти обом сторонам у доведенні тих чи інших обставин, крім того,

наводити порядок у судовому засіданні і вчасно закликати всіх присутніх до коректної поведінки [14, 183].

Якщо проаналізувати правила адвокатської етики та етики суддів, то можна знайти досить багато цікавих положень. Так, адвокат не повинен залишати без уваги порушення закону, нетактовне і зневажливе ставлення суду та інших учасників процесу до його клієнта, його самого, адвокатури в цілому, і повинен реагувати га відповідні дії у формах, передбачених чинним законодавством, ч. 2 ст. 54 Правил адвокатської етики, схвалених Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів від 1 жовтня 1999 р. (протокол № 6/VI від 1–2 жовтня 1999 р.). Отже, адвокат має всебічно захищати клієнта, навіть від суду [12, 168–169].

Правила адвокатської етики також рекомендують і зобов'язують адвоката бути наполегливим і принциповим у відстоюванні інтересів клієнта в суді, не поступатися своєю незалежністю у захисті і представництві прав і інтересів клієнта, але і не погіршувати стосунків із судом. Цікавою для аналізу в контексті діяльності суду є ст. 7 Кодексу професійної етики судді [8, 9–10], зокрема суддя повинен здійснювати судочинство в межах та в порядку, визначених процесуальним Законом, і виявляти при цьому тактовність, ввічливість, витримку й повагу до учасників судового процесу та інших осіб. Отже, незалежно від того, подобається адвокат, його позиція або його клієнт судді, він має виявляти «тактовність, ввічливість, витримку й повагу до учасників процесу» [8, 9–10]. Адвокат є учасником цивільного процесу, а тому вправі розраховувати на таку повагу або хоча б зовнішній вияв її. При цьому будь-яких обумовлень кваліфікації адвоката Кодексом не передбачено. Крім того, судді повинні пам'ятати, що адвокат насамперед діє в інтересах свого клієнта, при цьому має право користуватися усіма дозволеними способами здійснення функцій правозахисту та представництва,

які не суперечать діючому законодавству. Сам адвокат моделює стратегію та тактику своєї поведінки, правової позиції у справі, оскільки він персонально нестиме відповідальність за свої дії, якщо вони будуть недоброчесними щодо клієнта [14, 184].

Характерно й те, що **Кодекс професійної етики судді вміщує 12 статей, а Правила адвокатської етики – 81 статтю**. Виходить, що до етики адвоката висувається значно більше вимог, ніж до етики судді, і це при тому, що адвокат, порівняно із суддею, не наділений владою. Незначний і формальний виняток з його правила обумовлено у ст. 6 Закону України «Про адвокатуру», де до прав адвоката віднесено запитування і отримання документів або їх копій від підприємств, в установах, організаціях, об'єднань, а від громадян – за їх згодою; ознайомлення на підприємствах, в установах, організаціях з необхідними для виконання доручення документами і матеріалами, за винятком тих, таємниця яких охороняється законом. Але немає механізму відповідальності за ненадання відповідної інформації за запитом, тому таке право існує формально [5, 33–41].

Прийнято вважати, що напруга у відносинах між адвокатом та судом лежить в іншій площині. Суддя не є «хазяїном» в цивільному провадженні та не уособлює судової влади, а являється уповноваженою державою особою на здійснення правосуддя. Тому владу така особа має застосовувати лише у тих випадках, коли це потрібно, а не тоді, коли адвокат або представник не подобається. Іноді дуже складно спрямовувати адвокатів своїх клієнтів від явної непокори та виявлення неповаги до суду, навіть доводиться під столом штовхати, щоб вони припинили необережні висловлювання, а потім пояснювати їм, чому адвокат і клієнт не можуть відповідати на образ судді [14, 187].

Як суддя, так і адвокат покликані захищати права громадян та юридичних осіб, але емоційне навантаження також слід

висловлювати в коректній формі. Деяким суддям, мабуть, важко зрозуміти і адвокатів, які не здатні пояснити клієнту, чому суд постановив рішення не відповідно до матеріалів справи, не взяв до уваги певних обставин справи, не мотивував свого рішення. Впливати ж на клієнта, який витрачає свої кошти на судовий розгляд справи, а потім нерви – після отримання рішення, складно.

Тому необхідно хоча б у судовому засіданні не порушувати принципи взаємної поваги, оскільки навіть з високих трибун останнім часом висловлюється різкі зауваження про рівень правосуддя в Україні.

Зрозуміло, що опосередковано, це пояснення стосується і адвокатського «корпусу», оскільки саме адвокати мають відстоювати позицію громадянина в суді. Але це загальна оцінка, що стосується того

враження, яке складається з діяльності, на жаль, вкрай некомпетентних суддів, рішення яких і обурюють громадян і посадовців.

Адвокату має бути притаманний високий професіоналізм та моральність. Але такі риси він повинен виховувати насамперед у собі сам. Ці дві риси мають бути нерозривно поєднані. Моральність – це фактор, який відіграє досить важливу роль у відносинах з клієнтом. Тому, здійснюючи представництво інтересів особи у суді, адвокат повинен спрямовувати всю свою професійну діяльність, щоб не нашкодити клієнту, формуючи відносини із судом, він повинен цю обставину враховувати.

Слід пам'ятати, що адвокат не може бути реальним та ефективним правозахисником наодинці, він є частиною механізму, що охороняє право. Адвокатура необхідна так, як і правосуддя [14, 188].

Список літератури:

1. *Варфоломеева Т.В.* Науково-практичний коментар до Закону України «Про адвокатуру». Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність: зб. нормат. актів / Т.В. Варфоломеева, С.В. Гончаренко. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 432 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.: ВТФ «Перун», 2007. – 1732 с.
3. *Гончаренко В.Г.* Концептуальні питання правової реформи в Україні / В.Г. Гончаренко // Вісник Академії адвокатури України. – 2006. – Вип. 5.
4. *Гончаренко В.Г.* Принцип науковості як методологія юридичного нормотворення / В.Г. Гончаренко // Вісник Академії адвокатури України. – 2007. – Вип. 10.
5. Закон України «Про адвокатуру» від 19 грудня 1992 р. № 2887-ХІІ / Т.В. Варфоломеева, С.В. Гончаренко // Науково-практичний коментар до Закону України «Про адвокатуру». – К.: Юрінком Інтер, 2003.
6. Зейкан Я.П. Цивільний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / Я.П. Зейкан. – К.: КНТ, 2011. – 680 с.
7. Зорислава Ромовська. Сімейний кодекс України. Науково-практичний коментар / З. Ромовська. – К.: ПЕ, 2009. – 428 с.
8. Кодекс професійної етики судді / Д.Д. Луспеник // Настільна книга професійного судді при розгляді цивільних справ. – Харків: Харків юридичний, 2006.
9. Конституція України. – К.: Паливода А.В., 2011. – 51 с.
10. *Луспеник Д.Д.* Застосування новел ЦК і ЦПК України в судовій практиці / Д.Д. Луспеник. – Харків: Харків юридичний, 2005. – 432 с.
11. *Луспеник Д.Д.* Настільна книга професійного судді при розгляді цивільних справ. Науково-практичний коментар / Д.Д. Луспеник. – Харків: Харків юридичний, 2005. – 639 с.
12. Правила адвокатської етики. Схвалено вищою кваліфікаційною комісією адвокатури

при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 р., протокол від 1–2 жовтня 1999 р. № 6/VI / Т.В. Варфоломєєва, С.В. Гончаренко. – К.: Юрінком Інтер, 2003.

13. *Смітюк А.В.* Щодо розмежування понять «процесуальна диверсія» та «зловживання процесуальними правами» у господарському процесі [Електронний ресурс] / А.В. Смітюк. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14 NTP_2007/Pravo/21710.doc.htm

14. *Фурса С.А.* Адвокатура України: навч. посіб. / С.А. Фурса. – Кн. 1. – К.: КНТ, 2007. – 938 с.

15. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 20 червня 2011 р.: (офіц. текст) – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. – 380 с.

РЕЗЮМЕ

В статье исследованы и проанализированы процессуальные отношения в свете морально-этических норм на принципах верховенства права между адвокатом и судом в гражданском судопроизводстве, обоснована необходимость реализации построения взаимоотношений на принципах взаимного уважения.

SUMMARY

The processal relationship between the lawyer and justice in the based on law civil proceedings are investigated and analyzed in this article in the moral norms light. There is substantiated the necessity of the realization of the building relationships based on the mutual respect.

*Рекомендовано кафедрою цивільного,
господарського права та процесу*

Подано 15.09.2011.